

## **Рішення разової спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії**

Разова спеціалізована вчена рада Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» Міністерства освіти і науки України, м. Ужгород, прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» на підставі прилюдного захисту дисертації «Адміністративно-правові засади запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням» за спеціальністю 081 «Право» 27 липня 2023 року.

Василенко Олександр Юрійович, 1984 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2007 році Академію прокуратури України за спеціальністю «Правознавство». Навчався в аспірантурі ДВНЗ «Ужгородського національного університету» з 2018 по 2022 роки.

Працює заступником начальника Департаменту нагляду за додержанням законів Національною поліцією України та органами, які ведуть боротьбу з організованою злочинністю – начальником управління організації процесуального керівництва досудовим розслідуванням та підтримання публічного обвинувачення в обласних прокуратурах Офісу Генерального прокурора, м. Київ з 2020 року до цього часу.

Дисертацію виконано у Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет» Міністерства освіти і науки України, м. Ужгород. За результатами перевірки та аналізу дисертації за допомогою програми *Unicheck* ознак академічного плагіату виявлено не було.

Науковий керівник – Черевко Павло Павлович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права та процесу Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет».

Здобувач має 4 наукові публікації за темою дисертації, з них 0 статей у періодичних наукових виданнях інших держав, 4 статті у наукових фахових виданнях України, 0 монографій:

1. Василенко О. Ю. Деякі зауваги щодо розуміння корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень. *Правові новели*. 2021. № 14. С. 166- 172.

2. Василенко О. Ю. Адміністративно-правове регулювання обмежень щодо одержання неправомірної вигоди або подарунків та поводження з ними. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 8. С. 409-411.

3. Василенко О. Ю. Європейський досвід щодо запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2023. № 1 (79). С. 90-94.

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

*Лазур Ярослав Володимирович* – доктор юридичних наук, професор, декан юридичного факультету Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» (голова разової спеціалізованої вченої ради).

Зауваження Лазура Я. В.:

1. У підрозділі 3.3. дисертант лише побіжно аналізує перспективу статті 172<sup>9</sup>, 172<sup>9-1</sup>, 172<sup>9-2</sup> у контексті можливості удосконалення засад адміністративної відповідальності за вчинення пов'язаних з корупцією правопорушень в Україні.

2. У тексті роботи Василенко О. Ю. посилається на Індекс сприйняття корупції, який очолює Данія, як держава з абсолютною нетерпимістю до корупції. У своєму дослідженні дисертант приділяє деяку увагу позитивному досвіду Данії, зокрема на с. 142 та с. 175. Однак важливо було дослідити також положення антикорупційного законодавства Данії.

*Копча Василь Васильович* – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права та процесу Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» (рецензент).

Зауваження Копчі В. В.:

1. У підрозділі 2.1. дисертант, досліджуючи питання адміністративно-правового регулювання обмежень щодо використання службових повноважень чи свого становища звертає увагу на те, що Законом України «Про запобігання корупції» не розкривається зміст понять «службові повноваження» чи «становище», що призводить до низки проблем з приводу тлумачення та розуміння даних термінів, в чим неможливо не погодитися. Однак було б

доцільно надати авторське розуміння таких понять з огляду на те, що Василенком О. Ю. робиться висновок на ст. 89, що обмеження щодо «свого становища» є ширшим поняттям, ніж обмеження щодо «службових повноважень». Тому під час публічного захисту пропонується більш детально розкрити сутність та особливості розмежування понять «службові повноваження» та «становище».

2. У рамках дослідження адміністративно-правового регулювання обмежень після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування (підрозділ 2.1.) дисертант звертає увагу на те, що уніфікація строку дії обмежень після припинення виконання функцій держави або місцевого самоврядування є в певній мірі дискримінаційним фактором стосовно державних службовців нижчих рангів. Тому протягом публічного захисту було б доречним звернути увагу на пропозиції щодо розмежування строків дії таких обмежень.

3. У межах третього розділу дисертант досліджував як зарубіжний досвід запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням, так і вітчизняні рекомендації стосовно основних проблем та недоліків, які існують в межах цього превентивного механізму сьогодні, до яких, зокрема, було віднесено колізійність національного антикорупційного законодавства, недоліки притягнення до юридичної відповідальності, неоднозначність судової практики, інституційні та кадрові проблеми тощо. У зв'язку з цим потрібним є уточнення щодо того, що є ключовими проблемами в рамках підвищення ефективності запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням, а також потрібно виокремити основні та першочергові кроки задля удосконалення адміністративно-правового регулювання запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням в Україні.

*Коломоєць Тетяна Олександрівна* – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України, заслужений юрист України, декан юридичного факультету Запорізького національного університету (офіційний опонент).

Зауваження Коломоєць Т. О.:

1. Пропонуючи історико-правовий аналіз формування вітчизняного антикорупційного законодавства й навіть виокремлюючи періодизацію формування адміністративно-правових засад запобігання корупційним та пов'язаним із корупцією правопорушенням, дисертант звертає увагу на етапи, намагається виділити їх особливості, проте останній етап такого розвитку визначає як «новий» й пропонує його часові рамки «з 2016 року і до цього часу». Погоджуючись із тим, що певні новели, які могли б слугувати початком нового історичного етапу, були у зазначений період державотворення, проте, з урахуванням активізації тематичної нормотворчості, виокремлення новаційних векторів як внутрішньої, так і зовнішньої політики, а отже й нормотворчих процесів, які опосередковують реформаційні процеси, все ж таки більш доцільним вбачається або є внутрішній поділ останнього етапу на під етапи, із акцентом на особливості кожного із них, або ж виокремлення ще одного - новітнього – під час якого було суттєво оновлено галузевий нормативний фундамент запобігання корупції у всьому багатоманітні її проявів.

2. Аналізуючи у підрозділі 1.2 «Сучасний стан наукової розробки проблеми запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням в адміністративному праві України», автор досліджує роботи вчених-адміністративістів, які у різні роки приділяли увагу проблематиці галузевого регулювання запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням. Проте сама назва підрозділу передбачає аналіз «сучасного стану», а отже і акцент на найновітніші наукові роботи, тим більше, що інтерес до проблематики анти корупції проявляють представники різних правових наукових шкіл і кількість наукових робіт істотно зростає з кожним роком. На жаль, поза увагою автора залишилися праці, безпосередньо присвяченій відповідній проблематиці, в яких з різним ступенем деталізації висвітлені проблемні питання як правового регулювання, так і застосування законодавства у зазначеній сфері відносин. Акцент уваги на роботи О. Макаренкова, МС. Кушніра, Р. Кукурудза, О. Лупала, а також на наявні колективні роботи, в тому числі й на декілька варіантів наукового-практичного коментаря до Закону України «Про запобігання корупції», підготовлених різними авторськими

колективами науковців, дозволив би дисертанту не тільки ґрунтовніше дослідити ресурс галузевих засад правового регулювання засад запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням, а й врахувати ті проблемні питання, які вже порушені у науковому середовищі, й сучасні галузеві доктринальні підходи щодо їх вирішення.

3. Деякі положення роботи виглядають достатньо суперечливими й потребують уточнення позиції автора. Так, наприклад, у підрозділі 1.3 «Поняття та види корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень та значення їх запобігання» (с. 52 дисертації) незрозумілою є запропонована позиція автора щодо поділу двох груп правопорушень, оскільки із тексту вони виглядають як такі, що істотних розбіжностей не мають (с. 63 – 64 дисертації); уточнення вимагає положення «...корупційне правопорушення не передбачає адміністративної відповідальності...» (с. 81 дисертації), а як же наявні положення КпАП України і це вже не згадуючи про спортивну корупцію та її закріплення у КпАП України. На с. 61 дисертації автор згадує визнану неконституційною ст. 368-2 КК, але ж є вже декілька років її правонаступник – ст. 368-5 КК України. На с.123 дисертації зазначається «... обмеження щодо використання свого становища є ширшим поняттям, ніж обмеження щодо використання «службових повноважень», оскільки перше охоплює не лише владні, організаційно-розпорядчі права (передбачені службовими повноваженнями), але й ряд відповідних можливостей». Можна погодитися, проте виникає питання щодо адміністративно-господарських функцій?

*Дрозд Олексій Юрійович* – доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри поліцейського права Національної академії внутрішніх справ (офіційний опонент).

Зауваження Дрозда О. Ю.:

1. Деякі зауваження викликає обґрунтована дисертантом періодизація основних історичних етапів зародження і розвитку сучасного режиму запобігання корупційним і пов'язаним із корупцією правопорушенням (с. 52-53). З огляду на зміни, які відбулися в суспільно-політичному житті України протягом останніх двох років (поглиблення євроінтеграційних процесів, початок

повномасштабної війни тощо), п'ятий визначений автором етап (з 2016 року і по даний час) доцільно було б розбити на два окремі періоди.

2. Аналізуючи сучасний стан наукової розробки проблеми запобігання корупційним і пов'язаним із корупцією правопорушенням (підрозділ 1.2), дисертант основну увагу зосереджує на аналізі фундаментальних наукових праць, які були оприлюднені до 2019 р. Відтак, за межами його уваги залишився цілий пласт новітніх наукових праць, у яких піднімаються дійсно актуальні питання протидії корупції в умовах сучасної України.

3. Перераховуючи склади корупційних кримінальних правопорушень (с. 59- 61), автор допускає не лише деякі технічні помилки, пов'язані із нумерацією відповідних статей ККУ, але й оперує дещо застарілою інформацією. Зокрема, на с. 61 він зазначає, що раніше ККУ містив ще один склад корупційного кримінального правопорушення, котрий був передбачений ст. 368-2 ККУ. І хоча дійсно, в лютому 2019 р. КСУ визнав цю статтю неконституційною, уже в жовтні цього ж року ВРУ доповнила ККУ новою статтею – 368-5 з аналогічною назвою але іншим змістовим наповненням. Однак, автор чомусь оминає увагою дане кримінальне правопорушення і не згадує про нього в своєму дисертаційному дослідженні, а на с. 70 ще й наголошує, що прийняття такої кримінальної норми (яка була прийнята ще в 2019 році) має дуже важливе значення.

4. Аналізуючи повноваження та сферу компетенції антикорупційних органів (с. 70-71) дисертант згадує лише про два органи – НАЗК та НАБУ. Водночас, згідно ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції», до спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції законодавець відносить також і органи прокуратури та Національної поліції України, роль яких в запобіганні корупції дисертант не висвітлює.

5. В рамках аналізу основних напрямів удосконалення засад адміністративної відповідальності за вчинення пов'язаних з корупцією правопорушень (питання 3.3), дисертант практично не торкається питання притягнення до адміністративної відповідальності за такі правопорушення юридичних осіб. Водночас, наразі дане проблематика є вельми актуальною і зроблені автором висновки могли б бути використані в законотворчій роботі.

6. Певні зауваження викликає структура і зміст другого розділу дисертаційного дослідження. По-перше, виходячи з назви, у ньому мала б йти мова про адміністративно-правове регулювання запобігання окремим видам як корупційних, так і пов'язаних з корупцією правопорушень, водночас основна увага тут зосереджується лише на пов'язаних з корупцією правопорушеннях, тоді як про корупційні правопорушення згадки практично відсутні. По-друге, дисертант мав би обґрунтувати, чому з усього переліку правопорушень він обрав лише три групи, а інші – проігнорував.

7. Не зважаючи на той факт, що Україна вже понад 15 місяців веде повномасштабну війну з російською федерацією, дисертанту варто було б присвятити окремий підрозділ дисертації дослідженню особливостей превентивної антикорупційної діяльності в умовах воєнного стану. Зокрема, наразі досить актуальними є питання впровадження додаткових заходів запобігання корупційним та пов'язаним із корупцією правопорушенням безпосередньо у сфері національної безпеки та оборони України.

*Гречанюк Роксолана Володимирівна* – доктор юридичних наук, доцент кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права Західноукраїнського національного університету (офіційний опонент).

Зауваження Гречанюк Р. В.:

1. Дисертант наводить перелік корупційних злочинів і правопорушень, пов'язаних з корупцією (ст. 59-61), при цьому не включає в нього кримінальні правопорушення, пов'язані з корупцією, якими є кримінальні правопорушення, передбачені статтями 366-2 «Декларування недостовірної інформації», 366-3 «Неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» Кримінального кодексу України. Також автор виключив із переліку корупційних злочинів ст. 368-2 «Незаконне збагачення», яка була визнана неконституційною. При цьому дисертант не врахував у роботі той факт, що Законом № 263-IX від 31.10.2019 р. вона була замінена новою нормою, а саме ст. 368-5 «Незаконне збагачення», яка передбачає кримінальну відповідальність за схожі діяння.

2. Дискусійною видається пропозиція автора щодо перенесення діяння, яке наразі каране за ст. 172-8 КУпАП, до КК України, аргументуючи це тим, що делікт цієї статті становить собою різновид незаконного використання службових повноважень або становища, тобто містить ознаки корупційного правопорушення. Однак відповідно до КК України відповідальність за зловживання владою або службовим становищем настає лише за умови завдання істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб. Таким чином значно звужується можливість притягнення особи до юридичної відповідальності за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень.

3. Розділ 2 наукової роботи автор присвятив дослідженню адміністративно-правового регулювання запобігання окремим видам корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушенням. Однак поза увагою дисертанта залишилася стаття 172-6 КУпАП, яка передбачає адміністративну відповідальність за порушення вимог фінансового контролю. Аналізуючи статистичні дані Національного агентства з питань запобігання корупції, на судовий розгляд надходить найбільше справ саме за цією статтею. Для формування більш цілісної картин не зайвим було б в межах даного дослідження провести аналіз правопорушення пов'язаного з корупцією, передбаченого ст. 172-6 КУпАП. Також автором не приділено належної уваги особливостям застосування законодавства у сфері запобігання корупції в умовах воєнного стану щодо вимог фінансового контролю та обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності.

4. Цікавою видається пропозиція дисертанта щодо встановлення адміністративної відповідальності для юридичних осіб за порушення антикорупційного законодавства. Однак аналізуючи положення ЗУ «Про запобігання корупції», яким встановлюються антикорупційні обмеження та глави 13-А КУпАП, якою передбачено відповідальність за порушення цих обмежень, вбачається, що вони можуть бути застосовані лише до фізичних осіб.

У зв'язку з цим, до Василенка О.Ю. виникає питання, за порушення яких обмежень повинна бути встановлена адміністративна відповідальність для юридичних осіб?

Результати відкритого голосування:

«За»	<u>5</u>	членів ради
«Проти»	<u>0</u>	членів ради
«Утримались»	<u>0</u>	членів ради

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Василенку Олександрю Юрійовичу ступінь доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Голова разової спеціалізованої вченої ради



Ярослав ЛАЗУР

Рецензент

Василь КОПЧА

Офіційний опонент

Тетяна КОЛОМОЄЦЬ

Офіційний опонент

Олексій ДРОЗД

Офіційний опонент

Роксолана ГРЕЧАНЮК